

Vito Taufer, režiser *Sljehrnika*

V krzno zavite usrane gate

Pred premiero *Sljehrnika* smo se z režiserjem Vitom Tauferjem pogovarjali o predstavi, žanrih, slovenskem malomeščanstvu in naših kompleksih, da se nam je zaradi njih kot slehernikom težko pogledati v ogledalu.

► **Spomladi smo v vaši režiji gledali 200. predstavo *Duohtarja pod mus*, katerega avtor je Iztok Mlakar. Zdaj v istem dvojcu nastaja *Sljehrnik*. Si obetate z njim podoben uspeh?**

“Pravzaprav si ničesar ne obetam. Da bo predstava občinstvu všeč, sem sicer prepričan; ali bo uspeh večji ali manjši, pa vnaprej ni mogoče vedeti. Če je šlo pri *Duohtarju pod mus* za burko, gre pri *Sljehrniku* za nekoliko težjo vrsto besedila. Pisano je po modelu srednjeveške moralitete in je v verzih ...”

► **Ga je za to težje igralcem naravno interpretirati?**

“Seveda, prav zaradi verza. Mlakar je mojster verza, humor pa je v *Sljehrniku* še bolj pristno mlakarjevski. Pisal je sicer po motivih Hofmannsthalovega *Slehnika*, a je zgodbo obrnil čisto po svoje.”

► **Kaj vi pod tem “mlakarjevskim humorjem” mislite? Tisti, ki ga poznamo iz njegovih krasnih songov, doživljamo njegov humor kot nekaj, kar je človeško globoko izkustvenega in je zato razsežnost tega humorja večna.**

“Kot ste povedali. Gre za resno poezijo, čeprav šaljivo.”

► **Ne gre za koketiranje s sedanostjo?**

“Gre na vsak način za zelo aktualno komedijo, vendar trpko komedijo. Mlakarjev humor je vedno rahlo trpek. Tako kot dobro vino, če uporabim njegovo priljubljeno metaforo.”

► **Postavljate na oder prvič moraliteto ali se morda motim?**

“Moraliteta je oblika srednjeveške igre. Uprizarja boj med dobrim in zlim. Ta boj se v *Slehniku* dogaja v človeku samem. Zdelo se mi je, da je to

dobra tema za naš čas, saj je videti, da je celotno človeštvo v krizi z vsemi svojimi družbenimi koncepti vred. V moralitetah, tako tudi v naši, nastopajo abstraktne figure, na primer Bog in Smrt. Nastopajo pa tudi ljudje, kot je npr. Slehnik, in tu je moraliteta pomembna vez s sodobno realistično dramo. Uprizarjati je namreč morala konkretne človeške slabosti, torej je morala slikati konkretne ljudi. In glavna oseba naše moralitete je konkreten junak našega časa - nekakšen neoliberalac, hitropečeni bogataš s Primorske - *Sljehrnik*. V nekem smislu je to nadaljevanje lika iz *Duohtarja pod mus*, Sganarela, ki pa se je tokrat iz predmestnega socialnega dna s svojo elementarno zvijačnostjo in brezobzirno nemoralnostjo zrinil med finančno in politično elito ... zelo naša današnja zgodba skratka. *Sljehrnik* se ne zaveda svojih grehov in ima čisto vest - nikogar ni lastnoročno ubil, ničesar lastnoročno ukradel - pa vendar vidimo, kako je dovolj kriv, da se Bog odloči napraviti konec sveta ... Kot v napravitvi je to nekakšen miks različnih žanrov, od filozofske drame do komedije in burke ... Ves svet.”

► **Matička ste režirali vsaj štirikrat, Micko dvakrat?**

“Ne, Micko samo enkrat.”

► **A je v Prešernovem gledališču v Kranju doživela zelo velik uspeh. Kaj vas pri Linhartu, ki je predelal Beaumarchaisovo *Figarovo svatbo* in Richterjevo komedijo *Die Feldmühle*, tako fascinira?**

“Njegovo svetovljanstvo. Širina duha, s katero je prisluhnil jeziku in psihologiji svojega časa in prostora. In to je zelo daleč od domačijskosti, v katero ga skušajo

potlačiti. Fascinira me prepričljiva živost likov in jezika, ki ga govorijo, torej mišljenja. Čustvovanja. Po Linhartu pa je slovenska dramatika postala v veliki večini tezna. Meščanska dramatika je šla v izrazito politično smer, v ideološko smer: simbolizem pa ekspresionizem, pa poetično dramo pa ludistično itd. Skratka abstrakcijo. Realizem smo Slovenci nekako preskočili. Zato se zdi naša dramatika pogosto neprepričljiva, neživljenjska, ideološka, psihološko poenostavljajoča. In, kakor vse, česar se lotimo, večinoma politikantska in dolgočasna.”

► **Ste zelo resen in uveljavljen režiser. Režirali ste skoraj celo klasiko.**

“Oh, niti slučajno ...”

► **Reciva, veliko, od *Hamleta* do *Glembajevih* ... Nenavadno je, da se ukvarjate z burko, ki v gledališču ne šteje.**

“Zakaj pa ne bi šela? Konec koncev se je sodoben teater spočel prav v nedrih teh realističnih prizorov iz življenja navadnih ljudi, ki so bili v srednjem veku vrinjeni v misterije, mirake in moralitete.”

► **Vi ste se burki precej posvetili ...**

“Ma, nisem se ji posvetil ne vem kako veliko.”

► **V vaših burkah naletimo na naravnost vulgaren verzem...**

“Že mogoče, ampak vulgarni verzem je nekaj, brez česar si teatra sploh ne moremo predstavljati. Niti v preteklosti niti sodobnega. Kot sem že rekel, ko se je infiltriral v srednjeveški

liturgični teater, se je rodila moderna drama. Kaj pa je drugega Shakespeare ... Človek kot spoj najvišjega in najnižjega v kozmosu. In prav vulgarni

realizem burke je tisto, kar je bilo vedno najsubverzivnejše v gledališču! In vedno bo! In nosove vihajo predvsem malomeščani, ki branijo svoje male funkcije v institucijah moči. Ne razumejo, da mora biti živo gledališče ves čas malo na bojni nogi ne samo s politiko, ampak tudi z umetnostjo. In ne le spodobno, temveč tudi in danes predvsem sodobno.”

► **Vrniva se k Duohtarju pod mus, ki je doživel izjemen uspeh, dvorane so polne in ljudje se smejejo. Res se smejejo ...**

“Vem, da se smejejo ... Razen kakšnih precioznih kritikov in inšpektorjev ...”

► **Mi lahko pojasnite, zakaj se eni smejejo in drugi zgražajo?**

“Mislim, da je to povezano s slovensko provincialno zakompleksanostjo. Odsotnostjo samozavesti, ki bi dovolila, da se slehernik pogleda v ogledalo ... Še vedno se nezavedno primerjamo z Gospodarjem. In Gospodar ima resnobno lice in veličastna oblačila. In govori nam nerazumljiv jezik. Slovenci si nismo sposobni priznati, kdo smo. Malomeščanska kultura smo. In bomo še dolgo. Ker se bojimo pogledati življenje in nas same take, kot smo. Vedno moramo svojo bedo iz zakompleksane provincialne malomeščanske sramežljivosti in pretencioznosti zavijati v nekatere melodramatične in preciozne preobleke. To je to provincialno v nas. V krzno zavite usrane gate.”

► **Mar zato ne maramo burke?**

“Zato se je bojimo, ker je brezobzirno kritična in se ubada z najnižjimi plastmi človekove eksistence. Ampak tam nas, malomeščanov, ni ... Mi skušamo biti za vsako ceno več. Zlasti pa se

zdi današnji novopečeni eliti, da mora na vsak način živeti v nekem ločenem svetu, proč od tega 'zagamanega' plebsa. Prav zanimivo je opazovati, kako hodita vzporedno ekonomsko in tako imenovano intelektualno razslojevanje, ko skušajo ljudje, ki nimajo finančnih možnosti ali pa sposobnosti, da bi si ustvarili kapitalski svet, ustvariti nekakšno kvaziintelektualno "urbano" elito, ki živi od drobtin politike in vlada v takih Potemkinovih vaseh s svojo Potemkinovo *KULTuro* in svojimi na bleščečem papirju tiskanimi Potemkinovimi revijami in drugimi "svetovljanskimi" pritliklinami. In kot v Gogoljevem *Plašču* smo se znašli v neki popolnoma zbirokratizirani mori. Hudo je, kako se na primer slovensko gledališče institucionalizira in birokratizira, kako ni več toliko pomembna predstava, ampak krepitev institucij - gledaliških hiš, kulturnih domov, festivalov, komisij, ministrstev itd. itd., kjer stiskajo riti in se tresejo vsak za svoj stol. Ena sama prestrašenost, ki ji vsaka recesija zelo prav pride, ker upraviči to edino, kar jih dela - tresenje od strahu. To se seveda dogaja povsod in tako kot v gledališču duši najpomembnejše - kreativnost ... Ta stagnacija je vendar glavni problem naše družbe.”

► **Vrniva se k *Sljehniku*.**

Besedilo je duhovito, trpko, kako ga boste oživel na odru?

“In nosove vihajo predvsem malomeščani, ki branijo svoje male funkcije v institucijah moči. Ne razumejo, da mora biti živo gledališče ves čas malo na bojni nogi ne samo s politiko, ampak tudi z umetnostjo.”

“Je dovolj živo, da tu ne bo problemov. Treba je samo ohraniti Mlakarjevo barvitost.”

► **Toda režiser odloča, kdo bo kaj igral in kako se bo kdo premikal na odru in podobne reči.**

“Nekakšno predstavo o vsem tem sem imel že takrat, ko sem se spomnil, da bi delali *Slehnika*, in to predlagal Mlakarju. Poznam Mlakarja, poznam igralce, da, vedel sem, kaj se da narediti iz tega, da bo učinek optimalen, da bo lahko vsak dal svoj optimalen vložek v predstavo.”

► **Predstavo delate vsaj s tremi igralci SNG Nova Gorica, s katerimi ste delali Ionescovo *Plešasto pevko*, ki je bila pred leti prav tako zelo uspešna: Barišičem, Bolčino in Mlakarjem.**

“To so moji zelo ljubi igralci. Ob *Plešasti pevki* smo naredili še veliko dobrih in zanimivih predstav, delali smo Becketta, *Konec igre*, ki je ena izmed mojih najboljših predstav, *Godota*, ki je prav tako pomembna predstava, Goldonijeve *Zdrahe*, *Hamleta*, Evripidove *Bakhantke*, če naštejemo samo nekatere. Da, rad delam predstave z njimi in so pomembni za moj režiserski opus.”

► **Ste zadovoljni, s tem, kar ste doslej naredili?**

“Jaz nisem nikoli zadovoljen do premiere. Šele potem.”

MAJDA SUŠA

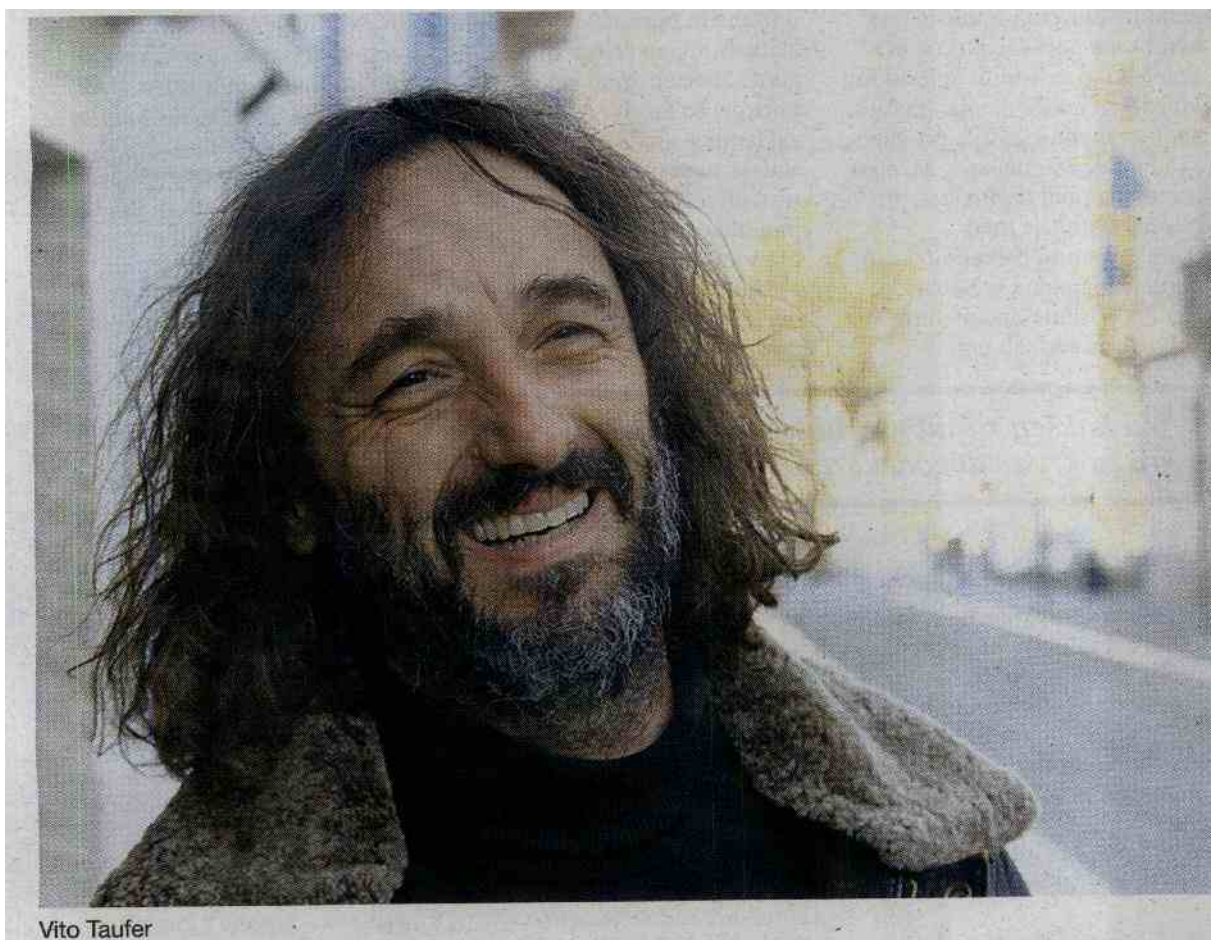
Stran / Page: 16

Doseg / Reach: 53000

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 912 cm2

3 / 3

Vito Taufer

V *Sljehrniku*, koprodukciji Gledališča Koper in Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, bodo zaigrali **Iztok Mlakar**, **Marjuta Slamič**, **Rok Matek**, **Teja Glažar**, **Igor Štamulak**, **Ajda Toman**, **Ivo Barišič** in **Radoš Bolčina**, songe pa bo spremljal instrumentalni trio **David Trebižan** (klavir), **David Šuligoj** (bas) in **Roman Kobal** (bobni). Novogoriška premiera bo v četrtek, koprška pa večer zatem.